

Plenum

Onsdag 16.11.2022 kl. 13.59—19.02

8. Statsrådets redogörelse Finlands digitala kompass

Statsrådets redogörelse SRR 10/2022 rd

Remissdebatt

Förste vice talman Antti Rinne: Ärende 8 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till kommunikationsutskottet, som förvaltningsutskottet, kulturutskottet och ekonomiutskottet ska lämna utlåtande till.

Efter kommunminister Sirpa Paateros presentationsanförande förs debatten som en snabbdebatt i fråga om de anföranden som ledamöterna anmält sig för på förhand. Snabbdebatten inleds med en omgång gruppanföranden där anförandena får vara högst 5 minuter långa. Övriga anföranden som ledamöterna anmält sig för på förhand får vara högst 5 minuter långa. Talmanskonferensen rekommenderar att även de anföranden som hålls efter snabbdebatten är högst 5 minuter långa. Dessutom kan jag ge ordet för repliker enligt eget övervägande. För remissdebattens första del reserveras högst en och en halv timme.

Vi öppnar debatten. Minister Paatero, presentationsanförande, varsågod.

Debatt

15.39 Kuntaministeri Sirpa Paatero (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elämme keskellä nopeaa digitaalista murrosta, ja menestyäksemme murroksen keskellä tarvitsemme yhteiset kansalliset tavoitteet digitalisaatiolle. Selonteko Suomen digitaalisesta kompassista vastaa osaltaan tähän tarpeeseen. Digikompassi, niin kuin tätä nimitetään, on vuoteen 2030 ulottuva kansallinen strateginen tiekartta, joka asettaa yhteisen suunnan Suomen digikehitykselle ja luo perustan menestykselle ja hyvinvoinnille turbulentissa maailmassa.

Digitalisaatio elikkä digitaalisen tiedon ja digitaalisten teknologioiden hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä ulottuu kaikille yhteiskunnan osa-alueille ja muovaa yhtä lailla julkisen sektorin ja yritysten toimintaa kuin osaamistarpeita. Digitalisaation aikaansaama murros on kaikenkattavaa ja todella nopeaa. Meidän on kyettävä valjastamaan muutos eduksemme. Yritysten toimintaympäristö muuttuu sekä tuotteita katoaa markkinoilta esimerkiksi älypuhelimien korvatesa lukuisia aiemmin tarpeellisia laitteita kamerasta navigaattoriin ja palveluita lippumyynnistä videovuokraamoon. Samaan aikaan syntyy uutta arvotuotantoa, uusia liiketoimintamalleja ja palveluita. Kuinka siis varmistamme, että suomalaisilla yrityksillä on valmiudet menestyä digitalisoituvassa toimintaympäristössä?

Myös julkiset palvelut muuttuvat yhä digitaalisemmiksi, ja olemmekin julkisten palveluiden digitalisaatiossa maailman kärkimaita. Kansalaiset ja yritykset odottavat yhä parempia ja sujuvampia julkisia palveluita. Keskusteluissa on vahvasti esillä myös palveluiden automaatio. Tämä tarkoittaa kuitenkin myös sitä, että julkisten palveluiden kehittämi-

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

nen edellyttää aitoa tavoitteellista yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Järjestelmien sekä tiedon yhteentoimivuus on ratkaisevassa roolissa. Kansalliset tavoitteet ja jaettu visio tukevat tätä kehitystä.

Toisaalta digitalisaatio ja siihen liittyvä nopea muutos haastavat myös osaamista sekä digitaalisen infrastruktuurin kestävyyttä ja turvallisuutta. On tehtävä entistä määrätietoisemmin ja laaja-alaisemmin työtä, jotta pystymme hyödyntämään digitalisaation mahdollisuudet sekä torjumaan sen aiheuttamat uhat. Tänä keskustelussa oleva selonteko Suomen digitaalisesta kompassista antaa meille suuntaviivat tähän työhön.

Kuvattu murros ei koske vain Suomea vaan koko maailmaa. Euroopan unioni onkin julistanut kuluvan vuosikymmenen digitaalseksi vuosikymmeneksi, ja tähän liittyen EU on laatinut vuonna 21 digitaalisen kompassin nimellä ”Polku digitaaliselle vuosikymmenelle”. Tämä on ollut yksi lähtökohta Suomen digitaaliselle kompassille, vaikkakin kansallisten tavoitteiden kautta rakentuen. EU:n ohjelma pyrkii luomaan jäsenmaille strategisen etenemissuunnitelman yhteiskunnan ja talouden digitaalisen murroksen saavuttamiseksi. Tarkoitus on, että nyt esiteltävää Suomen digikompassia vastaavat kansalliset kompassit ohjaavat kaikissa jäsenmaissa digitalisaatiotavoitteiden edistymistä ja samalla tarjoavat näkymän EU:n digitalisaatiotavoitteiden saavuttamiseen.

Edelläkävijämaana me olemme asettaneet riman aika korkealle. Digitalisaatiomittareiden kärkimaana Suomi on halunnut olla ensimmäinen kansallisen strategisen tiekartan laatinut jäsenmaa. Olennaisinta on kuitenkin, että digikompassi asettaa meille kansalliset yhteiset tavoitteet, joita kohti työskentelemällä Suomi menestyy yhä digitaalisemmassa maailmassa. Samalla me teemme osuutemme EU:n digitaalisen murroksen edistämiseksi.

Digikompassin tavoitteet on jaettu neljään osa-alueeseen, jotka ovat digitaalisesti osaa-va väestö ja työvoima, digitaalinen infrastruktuuri, yritysten digitalisaatio ja digitaaliset julkiset palvelut. Digikompassissa asetetaan vuoteen 2030 kohdistuvat tavoitteet niin menestyksekkään digitalisaation edellyttämälle infrastruktuurille ja osaamiselle kuin digitalisaation täysimittaiselle hyödyntämiselle yrityksissä ja julkisissa palveluissa.

Käyn seuraavaksi läpi kunkin osa-alueen merkitystä osana digikompassia ja kansallisia tavoitteita:

1) Digitaalinen infrastruktuuri luo perustan koko yhteiskunnalle ja toimii palveluiden ja talouden pohjana. Tavoitteena on, että digitalisaatio ja datatalous palvelevat entistä paremmin kansalaisia, yhteisöjä ja yrityksiä. Digikompassi kattaa kolme digitaalisen infrastruktuurin kokonaisuutta, jotka ovat datatalous, kyberturvallisuus sekä tietoliikenneyhteydet, joihin sisältyy myös palvelin- ja laskentainfrastruktuuri.

2) Osaamisen osalta puhumme digikompassissa niistä tiedoista ja taidoista ja valmiuksista, joita digiajan kansalainen ja ammattilainen tarvitsevat tässä digitalisoituvassa yhteiskunnassa ja työelämässä. Työelämän muuttuvien osaamistarpeiden rinnalla digikompassissa huomioidaan myös digitalisaation vaikutukset kansalaisten taitoihin osallistavan, kilpailukykyisen ja kestäväen Suomen rakentamisessa. Tässä kokonaisuudessa pyrimme varmistamaan, että kaikki pysyvät mukana digitaalisessa kehityksessä. Osaamisen osa-alue koostuu kolmesta tavoitekokonaisuudesta, jotka ovat digitaalinen sivistys, digitaaliset perustaidot ja digitaalinen osaaminen.

3) Uudet teknologiat ja datan hyödyntäminen mahdollistavat yritysten uudistumisen esimerkiksi reaaliaikaisesti ohjautuvien arvoketjujen, uusien digitaalisten tuotteiden ja palveluiden sekä uusien liiketoimintamallien kautta. Suomalaiset suuryritykset hyödyntävät digitalisaatiota jo mallikkaasti, mutta taloutemme riippuu merkittäväällä tavalla siitä, kuinka

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

pienet ja keskisuuret yritykset pystyvät menestymään uudessa digitaalisessa toimintaympäristössä ja hyödyntämään digitalisaation mahdollisuuksia. Digikompassi kattaakin kolme yrityksen digitalisaatioon keskittyvää kokonaisuutta, jotka ovat digiteknologiat uudistumisen ajureina, digivihreä siirtymä sekä pk-yritysten digikyvykkyys.

4) Suomalaisen yhteiskunnan perusta on kyvykäs julkinen hallinto. Olemme kuitenkin tilanteessa, jossa kaikkia teknologian hyötyjä ei saada ulosmitattua vanhoja malleja digitalisoimalla, vaan palveluiden järjestämisen logiikka ja prosessit on järjestettävä uudelleen. Julkisia palveluita on kehitettävä ihmiskeskeisesti ja huomioiden digitaalisten palveluiden turvallisuus. Kansalaisten, yritysten ja yhteisöjen tulee voida luottaa eettisesti kestäviin, avointa ja läpinäkyvää toimintaa tukeviin ja turvallisiin julkisiin palveluihin. Digitaaliset julkiset palvelut -osa-alue koostuu kolmesta tavoitekokonaisuudesta, kuten muutkin, jotka tässä ovat ihmiskeskeistä ja vihreää siirtymää edistävä julkinen hallinto, yhteentoimivat julkiset palvelut ja kokonaisturvalliset julkiset palvelut.

EU:n digikompassista poiketen Suomen digikompassissa asetetaan myös tavoitteet digitalisaation johtamiselle ja toimeenpanolle. Digitalisaatio teemana on varsin kokonaisvaltainen, ja siksi meidän on kyettävä luomaan ja johtamaan kansallista digitalisaatiokehitystä yli hallinnonala- ja sektorirajojen. Tässä onnistuminen on keskeinen edellytys digitaalisessa murroksessa onnistumiselle.

Suomen digikompassia on valmisteltu tiiviissä yhteistyössä ministeriöiden, virastojen, kuntien ja sidosryhmien kanssa. Kompassin valmistelussa on pyritty avoimuuteen ja avoimeen valmisteluun, ja työhön on voinut osallistua muun muassa erilaisissa työpajoissa, aamukahvikeskusteluissa ja kahdella lausuntokierroksella. Sidosryhmät ovat ilahduttavan aktiivisesti osallistuneet valmisteluun, mikä osoittaa, että yhteisten strategisten suuntaviivojen luomiselle on tarvetta.

Digikompassin kokoamisen ja viimeistelyn ministeriöiden yhteistyönä on osaltaan mahdollistanut uusi poikkihallinnollinen digitalisaation johtamisen rakenne valtioneuvostossa. Se koostuu syksyllä 21 perustetusta digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon kehittämisen ministeriryhmästä sekä ministeriryhmän työn tueksi perustetusta poikkihallinnollisesta valtioneuvoston digitoimistosta. Digitoimisto on osaltaan vastannut kansallisen digikompassin valmistelusta, ja tämä työ osoittaa, että ministeriöt pystyvät hyvään yhteistyöhön. Tälle hyvin alkaneelle hallinto- ja sektorirajat ylittäneelle yhteistyölle onkin tarvetta myös tulevaisuudessa, kun me teemme digikompassista asetettuja tavoitteita todeksi. Nämä tavoitteet käytännön konkreettisesta etenemisestä ovat meidän seuraavan ministeriryhmän käsittelylistalla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Nyt mennään ryhmäpuheenvuoroihin. — Edustaja Werning, sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

15.49 Paula Werning sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Digitalisaatio on ilmastonmuutoksen ohella tämän hetken suurin yhteiskuntaamme muuttava ilmiö. Samalla lailla, kun pyrimme sopeutumaan uuteen tilanteeseen muuttuvan ilmaston ja sen aiheuttamien vaikutusten edessä, meidän tulee muokata aiemmin luotuja rakenteita ja toimintatapojamme digitalisaation ja datatalouden mukanaan tuoman työn ja palveluiden murroksen sekä uusien digitaaliseen ympäristöön kohdistuvien uhkien myötä.

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä näkee, että ilmastonmuutoksesta poiketen digitalisaatioon tulee kuitenkin suhtautua ennen kaikkea mahdollisuutena. Edelläkävijyys digitalisaation hyödyntämisessä on kansainvälisen kilpailukyvyn näkökulmasta avaintekijä tulevana vuosina. Uusien digitaalisten ja dataa hyödyntävien teknologioiden kehittäminen, käyttöönotto ja soveltaminen ovat elinehtoja sille, että pärjäämme tässä digimurroksessa.

Nyt käsittelyssä olevassa digikompassissa määritellään kansalliset tavoitteet digitalisaation hyödyntämiselle, jotta Suomi menestyy murroksen keskellä. Selonteon myötä meillä on vuoteen 2030 asti ulottuva strateginen suunnitelma ja näkymä siitä, miten digitalisaatiokehityksemme etenee tulevana vuosina. Samalla siinä on linjattu arvoista, joihin tämä kehittämissuunta pohjautuu.

Suomella on pitkät perinteet yhtenä digitalisaation kärkimaista aina Nokiaa myöten. EU-maiden keskinäisessä digitalisaatiovertailussa Suomi on jo useita vuosia ollut kärkijoukoissa, ja tänäkin vuonna Suomi sijoittui tässä DESI-vertailussa ensimmäiseksi. Tämä kertoo siitä, että Suomessa on jo aiemmin tehty pitkäjänteisesti ja hallintoalojen rajat ylittävästi oikeita asioita digitalisaation edistämiseksi. Tällä kunnianhimoisen digi- ja teknologiapolitiikan linjalla meidän tulee myös jatkaa.

Suomen edelläkävijyydestä kertoo myös se, että me olemme ensimmäinen EU-maa, jossa komission digikompassimallin mukainen kansallinen strategia on laadittu. Komission asettamien tavoitteiden lisäksi digikompassiimme on sisällytetty täydentäviä ja komission linjauksia pidemmälle meneviä kansallisia tavoitteita ja teemoja. Nyt muualla Euroopassa otetaan mallia meistä, ja tästä meidän on syytä olla ylpeitä.

Nyt valmistunut digikompassi on kunnianhimoiselle ja pitkäjänteiselle digipolitiikalle merkittävä lähtölaukaus. Työ on kuitenkin vasta alussa, ja jatkossa laaditaan toimenpidesuunnitelma, jossa määritellään konkreettisesti keinot, joilla näihin muotoiltuihin tavoitteisiin päästään. On tärkeää, että nyt laadittavia konkreettisia tavoitteita seurataan, päivitetään ja uudistetaan tulevilla hallituskausilla sitä mukaa, kun niitä saavutetaan.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatiolla on merkittävä rooli myös ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja vihreän siirtymän edistäjänä. Kuten Suomen digikompassissa on huomioitu, digitaalisilla ratkaisuilla ja tekoälyn avulla voimme esimerkiksi vähentää päästöjä ja materiaalinkulutusta tuotantoprosesseissa, edistää kiertotaloutta sekä tehostaa energiankulutusta. Suomessa on merkittävää tähän liittyvää osaamista, ja edistämällä puhtaiden teknologioiden vientiä myös muihin maihin voimme paitsi pienentää hiilijalanjälkeämme myös kasvattaa omaa hiilikädenjälkeämme. Alan osaajia tarvitaan kuitenkin tulevana vuosina yhä enemmän.

Alati digitalisoituvassa yhteiskunnassa on kuitenkin SDP:n mielestä tärkeää muistaa, että kaikki pysyvät yhteiskunnan kehityksessä mukana ja ettei kukaan jää digitaalisten palveluiden ulkopuolelle. Erityisesti ikääntyvät ovat heikommassa asemassa digitaalisten palveluiden käyttäjinä. Meidän tuleekin pitää huolta siitä, ettei meille synny digiköyhyyttä. Siksi onkin hyvä, että tässä digikompassissa yhtenä osa-alueena kiinnitetään huomiota osaamiseen, sillä digitaidot ovat meille uusi kansalaistaito, jota tarvitsemme.

Arvoisa puhemies! Loppuun vielä muutama sana kyberturvallisuudesta. Suomen ja koko Euroopan turvallisuusympäristö on viime kuukausina muuttunut perustavanlaatuisesti. Etenkin nykyisessä digitalisoituvassa yhteiskunnassa on tärkeää, että tietoverkkomme ovat turvalliset ja olemme varautuneita myös erilaisiin kyberuhkiin ja vaikuttamisyrittäisiin, jotka kohdistuvat kriittisiin toimintoihimme. Myös tähän haasteeseen vastataan digikompassin tavoitteissa ansiokkaasti.

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Ari, perussuomalaisten eduskuntaryhmä.

15.54 Ari Koponen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selonteko digitaalisesta kompassista, tai lyhyemmin digikompassista, on vuoteen 2030 ulottuva kansallinen suunnitelma. Se pitää sisällään Suomen vision vuoteen 2030 sekä ne arvot, joihin pohjaamme digitalisaatiokehityksemme. Moni asiantuntija onkin sanonut maailman muuttuvan enemmän seuraavan kahdenkymmenen vuoden aikana kuin viimeisten kahdensadan vuoden aikana. Suomenkin tulevaisuuden teknologinen kilpailukyky perustuu digitaaliselle kehitykselle, innovaatioille ja osaamiselle. Raportissa on paljon hyvää, kuten esimerkiksi panostaminen datatalouden kasvuun sekä pienten ja keskisuurten yritysten vahvempi mukaanottaminen digitalisaation tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämiseksi.

Tulevaisuusvaliokunnan jäsenenä haluan nostaa esiin myös raportissa mainitun avaruuden ja satelliittien strategisen merkityksen. Haluamme korostaa, että uudet avaruusteknologiat sekä niihin liittyvät palvelut ja osaaminen ovat Suomelle merkittävä liiketoimintamahdollisuus, mihin täytyy tarttua. Tällaisena aikana se on myös erittäin tärkeä kehityskohde yhteiskunnan toimivuuden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Mutta on nostettava esiin myös puutteita ja huolenaiheita, joita digitalisaatioon liittyy ja joita selonteossa ei nähdäksemme riittävästi käsitellä. Esimerkiksi sotateknologioiden alueella voi syntyä ennennäkemättömiä ratkaisuja dataa, data-analytiikkaa, tekoälyä, automiateknologiaa, avaruusteknologiaa ja hypersoonista teknologiaa yhdistelemällä. Perusteellisempaa tarkastelua kaipaisi myös kvanttietokoneiden tuoma uhka nykyisten digitaalisten aineistojen suojaukselle.

Puhemies! Suomessa on ongelmia monien sähköisten järjestelmien kanssa. Ne eivät keskustele keskenään, ovat kalliita, myöhässä aikatauluista ja liian usein toimimattomia. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmä Apotti sekä vankiloiden uusi tietojärjestelmä Roti ovat tästä huonolla tavalla hyviä esimerkkejä — toimimattomia järjestelmiä, mitkä maksavat valtavasti mutta samalla vaarantavat potilas- sekä vankiloiden turvallisuuden kentällä toimivien ammattilaisten mukaan.

Huomattava on mielestämme myös se tosiseikka, että niin kauan kuin meillä ei panosteta kiinteisiin laajakaistayhteyksiin, saamme vain haaveilla niistä kaikista mahdollisuuksista, mitä digitalisaatio voisi meille tarjota. Jos ei ole oikeanlaisia yhteyksiä, ei ole myöskään palveluita.

Meille perussuomalaisille on tärkeää pitää koko Suomi asumiskelpoisena, mikä edellyttää toimivia tietoliikenneyhteyksiä niin maaseudulla kuin kaupungeissa.

Venäjän hyökkäyssodan ja Kiinan huolestuttavan kehityksen myötä myös kyberuhat on otettava entistä tarkemmin ja vakavammin huomioon.

Digitalisaatiokehitys ei ole ongelmatonta, ja se saattaa tuoda eteemme myös sellaisia ongelmia, joita emme ole aiemmin joutuneet kohtaamaan. Selonteossa todetaan hyvin: ”Julksen sektorin tulee jatkuvasti arvioida teknologiakehitykseen liittyviä riskejä sekä eettisiä näkökulmia yhteiskunnan eri sektoreilla ja varmistaa turvallinen ja yksilöä suojaava toimintaympäristö.” Tämä on aivan erinomainen kohta, jota on syytä alleviivata.

Erityisen suurta varovaisuutta tulee noudattaa vasta kasvamassa ja kehittymässä olevien yksilöiden eli lasten ja nuorten tilanteeseen. Kuten me kaikki tiedämme, maamme koululaitoksen tämänhetkinen tilanne on huolestuttava. Nuorten koulutustaso on kääntynyt uusien opetussuunnitelmien aikana laskuun ja jäänyt jälkeen kansainvälisestä vertailusta.

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

Perhetausta vaikuttaa aiempaa enemmän oppimistuloksiin, vaikka ennen järjestelmä tuotti säännönmukaisesti laadukkaita tuloksia perhetaustasta riippumatta. Erilaiset mielenterveysongelmat, ahdistuneisuus ja masentuneisuus ovat kasvaneet, ja kouluväkivalta on raais-
tunut.

Me perussuomalaiset joudumme usein muistuttamaan reaalityodellisuuden raameista, jotka tässäkin asiassa tullaavat unohtumaan. Varsinkin itseään kovin edistyksellisinä pitävät tahot eivät aina tunnista sitä tosiasiaa, että ihminen on edelleen ihminen, elävä olento tiettyine rajoituksineen. Ja ennen kaikkea lapsi on vasta kehitysvaiheessa oleva ihminen. Vaikka lapselle lyötäisiinkin älylaite käteen ja hehkutettaisiin digitaalisten oppimismenetelmien käyttöä, meidän ei tule myöskään unohtaa uuden teknologian tutkittuja haittavaikutuksia. On kiistaton tosiasia, että lasten aivot eivät ole aikuisten aivot. Esimerkiksi aivojen otsalohkot kehittyvät aina kahteenkymmeneen ikävuoteen asti, ja on olemassa selvää tutkimusnäyttöä siitä, että tietotekniikan käyttö heikentää oppimistuloksia esimerkiksi laskutaidon ja matematiikan osalta.

Suurempi digimenetelmien käyttö koulussa on yhteydessä heikompiin oppimistuloksiin kaikilla tutkituilla alueilla luonnontieteistä ongelmanratkaisuun. Myöskään käytöshäiriöt ja riippuvuus digilaitteista eivät ole asioihin perehtyneille uutta tietoa. Meillä ei ole myöskään yhtenäistä digistrategiaa tai visiota siitä, miten viemme digitalisaatiota koulutusjärjestelmäämme.

Puhemies! Selonteossa tuodaan useassa kohtaa esiin digitaalisen sivistyksen merkitys. Se on eittämättä tärkeää. [Puhemies koputtaa] Me perussuomalaiset vaadimme sen rinnalle kuitenkin digiviisautta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Kokoomuksen eduskuntaryhmä, edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

16.00 Ville Valkonen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuokasta kännykään ja kirveestä keinoälyyn — teknologian kehitys on aina ollut maailmaa eniten muuttavia voimia. On ensiarvoisen tärkeää, että teknologiasta ja kehityksen hallitsemisesta keskustellaan laajasti Suomessakin. Digitalisaatio näkyy elämän kaikilla osa-alueilla: arkipäivän palveluista viihteeseen, koulutukseen ja hallintoon. Informaatioteknologia on viimeiset parikymmentä vuotta ollut myös kehittyneiden maiden talouskehityksen tärkeimpiä tekijöitä. Digitalisaation ja datatalouden mahdollisuuksiin on jatkossakin tartuttava ja haasteet on torjuttava. Suomi olkoon edelleen digiaikakauden edelläkävijä.

Arvoisa puhemies! Aloitetaan haasteista. Elämän digitalisoituessa myös rikollisuus on siirtynyt enenevässä määrin verkkoon. Erilaiset netissä tapahtuvat huijaukset, seksuaalirikokset, petokset ja huumekauppa ovat esimerkkejä internetin synkistä puolista. Myös erilaiset kyberhyökkäykset, informaatiovaikuttaminen ja tietomurrot haastavat koko yhteiskuntaa. Vastaamon surullinen tapaus on tästä esimerkki.

Digimaailma on uusi rintama myös valtioiden välisissä konflikteissa. Kybertoiminta on nykyään pysyvä keino. Esimerkiksi Venäjä on suorittanut laajamittaisia kyber- ja informaatio-operaatioita vuosien ajan — osa tuloksekkaitakin. Myös massiivinen osa tiedustelusta on nykyään digitaalista. Esimerkiksi Kiina pyrkii käyttämään 5G- ja muita teknologioita vakoiluun.

On välttämätöntä, että pysymme rikollisia ja valtiollisia vaikuttajia aina askeleen edellä. Tietoturvasta ja jokaisen oikeudesta yksityisyyteen on pidettävä huolta. Olennaista on

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

myös huolehtia kriittisen tietoinfrastruktuurimme turvallisuudesta. Suomen valtion on varoitettava selkeästi kansalaisia erityisesti kiinalaisen teknologian käyttöön liittyvistä riskeistä. Meidän on myös arvioitava vakavissaan Huaweiin ja ZTE:n 5G-verkkolaitteiden sulkemista 5G-verkkojen ulkopuolelle Ruotsin tapaan. Lisäksi kansalaiset tarvitsevat enemmän tukea joutuessaan tavanomaisten kyberrikosten, kuten huijausten ja kiristyksen, kohteeksi. Suomen on aktiivisesti edistettävä kansainvälistä yhteistyötä, jolla kyberrikollisuuden saadaan tehokkaasti puututtua, olivat tekijät sitten missä päin maailmaa tahansa. Kokoomus on myös esittänyt, että kyberturvallisuuden johtaminen keskitetään selkeästi yhdelle taholle. Digimaailmassakin valtion elintärkeä tehtävä on pitää kansalaiset turvassa.

Arvoisa puhemies! Sitten mahdollisuuksiin. Olemme olleet digiajan voittajia. Suomesta ovat ponnistaneet niin Linux, kännykät kuin Supercell ja Wolt. Jopa verottajamme on digitoiminnassaan maailman kärkeä. Meillä on valtavasti menestystekijöitä.

Huipulla pysyminen ja uudet menestystarinat vaativat kuitenkin jatkuvaa työtä. Ilmeisin pullonkaula tulevalle menestykselle on it-osaajapula. Tarvitaan välttämättä sekä kotimaista koulutusta että ulkomaisia osaajia. Jokainen aikansa elänyt este työperäiselle maahanmuutolle pitää raivata, esimerkiksi saatavuusharkinnasta on luovuttava.

Toinen pullonkaulamme menestykselle on investointipula. Suomea on kehitettävä investointiympäristönä siten, että tänne sijoittuu entistä useampi globaali digiyritys. Myös kotimaiset yritykset pitää saada investoimaan digitalisaatioon. On hyvä, että pk-yritykset on erikseen nostettu esiin digikompassissa.

Kolmanneksi kansalaisten digitaitoihin panostaminen on elintärkeää. On varmistettava, ettei kukaan jää digitalisoituvan yhteiskunnan väliinputoajaksi. Digitaidot ovat nykypäivän perustaitoja siinä missä luku- ja laskutaitokin.

Neljänneksi on etsittävä jokainen julkinen palvelu, jossa digiratkaisut mahdollistavat tuottavuuskasvua. Sote-uudistuksen osana tulee varmistaa, että uuden teknologian ja digitaalisten palveluiden mahdollisuudet otetaan käyttöön kaikkialla Suomessa. 22:een eri julkiseen toimijaan liittyy paljon riskejä.

Arvoisa puhemies! Vain muutos on pysyvää. Uskalletaan myös nostaa kansainvälistä riimaa. Sen lisäksi, että Suomi voi onnistua digimaailmassa, voimme myös olla kokoamme suurempi suunnannäyttäjänä EU:ssa ja globaalisti. Ihmiskunnan tulevaisuus on suurelta osin digitaalinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Keskustan eduskuntaryhmä, edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

16.05 Pasi Kivisaari kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Digikompassi” on kapulakieltä, josta olisi korkea aika päästä eroon, etenkin kun puhumme ihmisten arkeen liittyvistä asioista, niin kuin nyt. Kyse on tiedon ja palvelujen siirtymisestä sähköiseksi tai verkkoon. Se vaikuttaa jokaiseen suomalaiseen.

Puhemies! Muutamalla painalluksella voimme soittaa ystävällemme videopuhelun tai ostaa junaliput. Voimme hoitaa työasioita, maksaa laskuja, etsiä tietoa, täyttää veroilmoituksen tai tavata lääkärin kotoa. Kaikki tämä on tehnyt asioiden hoitamisesta nopeampaa ja tehokkaampaa. Kehityksen käänköpuolena on, että osa ihmisistä uhkaa tippua kyydistä. Asioinnin turvallisuuskin mietityttää. Mikä toisille on helppoa, on toisille vaikeaa.

Kun palvelut ovat sähköistyneet ja siirtyneet verkkoon, mahdollisuuksia asioiden hoitamiseen ihmiseltä ihmiselle on karsittu rankalla kädellä. Osalle suomalaisista juna-, lento-

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

tai konserttilippujen ostaminen on nykyään lähes mahdoton tehtävä. Vero- tai pankkiasioita ei voi enää hoitaa menemällä itse konttoriin, tai palvelut voi saada vain muutamana tuntina viikossa kaukana kotoa. Puhelinpalvelut ovat tukossa ja jonotusajat kestämättömän pitkiä. Puhelimista ja niiden apeista on tullut liian monelle monimutkaisia käytettäväksi. Jäykällä sormilla oikeisiin näppäimiin osuminen on vaikeaa, muistisairaiden ongelmista puhumattakaan.

Puhemies! Keskusta tukee palveluiden uudistamista. Ehdoton vaatimuksemme kuitenkin on, että sähköisten palveluiden rinnalla pysyy mahdollisuus kasvokkain asiointiin ja puhelinpalveluun. Julkisten palveluiden saatavuus ja saavutettavuus on turvattava kaikissa tilanteissa, koko maassa ja jokaiselle suomalaiselle.

Mitä sitten pitää tehdä? Julkisia palveluita voitaisiin koota asiointipisteeseen, jossa voi samalla kertaa hoitaa fyysisesti niin veroasiat kuin esimerkiksi Kelassa asioinnin. Myös puhelinpalvelua pitää parantaa. Heille, joilla ei ole omia laitteita tai osaamista niiden käyttämiseen, pitäisi myös järjestää tiloja, joissa he saavat neuvontaa ja apua sähköisten palvelujen käytössä. Palveluiden pitää olla siis ihmisiä varten, ei toisinpäin. Siksi palvelut pitää toteuttaa ihmislähtöisesti.

Arvoisa puhemies! Sähköisiin palveluihin tarvitaan nopea ja luotettava laajakaistayhteys koko Suomessa. Nopea laajakaista on nykyään perusinfrastruktuuria sähkö- ja vesijohdojen tapaan. Kehitys mahdollistaa esimerkiksi monen suomalaisen tärkeänä pitämän monipaikkaisen työn ja elämän. Yhteyksien pitää kuitenkin olla kunnossa ja käytön hinta kohtuullinen. Verkon kattavuuden lisäksi meidän on parannettava tietoverkkojen turvallisuutta ja torjuttava niihin kohdistuvia kyberhyökkäyksiä.

Puhemies! Hyvät digitaaliset perustaidot ovat ihmisten uusi välttämätön kansalaistaito. Internetin tietotulvassa faktaan perustuvan tiedon erottaminen keksitystä tiedosta on entistä tärkeämpää. Tähän liittyvät esimerkiksi Suomen ulkopuolisen informaatiovaikuttamisen vaarat. Digitaatioita pitää siis kehittää jo varhain. Tässä varhaiskasvatuksella ja peruskoululla on tärkeä tehtävä. Koulunpenkiltä tämäkin lähtee. Suomen pitää olla koulutuksessa maailman kärkimaa, jotta pysymme muutoksessa mukana ja voimme siitä hyötyä.

Puhemies! Suomalaisia kivijalka-arvoja ovat oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo. Niiden pitää näkyä, kuulua ja tuntua myös palveluiden sähköistyessä ja siirtyessä verkkoon. Hyvinvointiyhteiskunnan mitta on, miten se onnistuu huolehtimaan jokaisesta suomalaisesta myös digitalisaation aiheuttaman murroksen keskellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, vihreiden eduskuntaryhmä.

16.11 Mirka Soinikoski vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa ja maailmalla on käynnissä digitalisaation ja datatalouden murros, joka koskee meitä kaikkia. Muutos näkyy uudenaikaisina palveluina, toimintamalleina, teknologioina ja osaamisvaatimuksina.

Me vihreät haluamme tukea ihmislähtöistä digitalisaatiota, jossa pidetään huolta siitä, että jokainen tässä maassa pysyy mukana muutoksessa. Digitaaliset julkiset palvelut ja datatalous eivät saa olla itseisarvo, vaan niiden tulee helpottaa ja sujuvoittaa ihmisten jokapäiväistä elämää. Valtioneuvoston selonteko Suomen digikompassista on tämän tavoitteen saavuttamisessa keskeisessä roolissa. Selonteko vahvistaa pitkäjänteistä ja suunniteltua

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

mallista kansallista kehitystyötä sekä asettaa selkeän vision digitalisaation ja datatalouden suunnasta tuleville vuosille.

Digikompassi on jaettu neljään osa-alueeseen: osaaminen, turvalliset ja kestävät digitaaliset infrastruktuurit, yritysten digitaalinen muutos sekä julkisten palvelujen digitalisointi. Selonteon tavoitteena on digitaalisesti kyvykäs Suomi, joka on kilpailukykyinen, kestävä ja turvallinen.

Meillä on tähän kaikki edellytykset, sillä Suomessa on jo korkeaa osaamista digitalisaation ja datatalouden hyödyntämisessä. Olemme muita maita edellä julkisten palveluiden ja työelämän digitalisaatiossa. Tämä osaaminen auttoi meitä paljon koronapandemian iskiesä ja etätyöskentelyyn siirtymisessä. Se myös osoitti, että panostaminen koulutukseen ja laajaan sivistykseen kantaa meitä muutosten ja kriisien keskellä. Satsaus koulutukseen on aina myös satsaus kriisinkestävyyteen.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin tavoitteena on tehdä Euroopasta ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä. Digitalisaation avulla voimme tehostaa toimintoja, korvata materiaalisia tuotteita digitaalisilla ja vähentää liikkumisen tarvetta. Näin edistämme vihreää siirtymää ja samalla hillitsemme ilmastomuutosta.

Digitalisaatio ei ole ihmelääke ilmastokriisin ratkaisuun. Se lisää energiankulutusta, kun yhteiskunnan palvelut ja toiminta siirtyvät enenevässä määrin sähköiseen muotoon. Digitalisaation ympäristövaikutukset on syytä ottaa vakavasti. Kasvavalla energiankulutuksella on myös merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, kun palvelinkustannukset nousevat. Arvioiden mukaan ohjelmistojen energiatehokkuutta voidaan parantaa jopa 90 prosenttia kiinnittämällä enemmän huomiota eri ohjelmistojen ja koodikielen ympäristövaikutuksiin. Energiatehokkaat ohjelmistot myös pienentävät palvelinkustannuksia, kun niiden energiantarve laskee. Tässä on valtavat mahdollisuudet suomalaisille yrityksille ja osaajille. Suomessa on paljon taitavia koodareita, jotka osaavat tehdä energiatehokasta koodia nopeasti. Energiaa ja rahaa säästävästä koodista voi kehittyä uusi suomalainen vientituote, joka luo uutta työtä Suomeen.

Arvoisa puhemies! Selonteko digikompassista kokoaa ensimmäistä kertaa yksiin kansin Suomen tavoitteet ja vision digitalisaation ja datatalouden kehittämistä. Yhteinen strategia digitalisaation edistämiseksi yhteiskunnassamme on olennainen, jotta osaamme hallitusti varautua sekä kehittää ja ohjata digitalisaatiota haluamaamme suuntaan.

Hyvä johtaminen ja tietojärjestelmäosaaminen ovat avainasemassa siinä, että digihankkeet saadaan kustannustehokkaasti maaliin. Esimerkiksi kuntien ja hyvinvointialueiden palveluiden digiloikassa piilee miljoonien eurojen säästöpotentiaali. Se kuitenkin edellyttää, että julkishallinto jatkaa digitalisaation sektorirajat ylittävää vahvaa koordinaatiota.

Vihreä eduskuntaryhmä painottaa, että Suomen digikompassin seuranta ja toteutusta tulee jatkaa yli hallituskausien ja yli hallintorajojen. Seuraavalla hallituskaudella tulee jatkaa ministerityöryhmän ja digitoimiston toimintaa, jotka yhdessä ohjaavat kehitystyötä valtionhallinnossa.

Tällä hetkellä digikompassin seuranta ja toteutus jakautuvat neljän eri ministeriön kesken. Vihreä eduskuntaryhmä kannattaa erillistä tietopolitiikkaan keskittyvää yksikköä tai muuta hallinnonalaa, jonka vastuulla on edistää digikompassin tavoitteita poikkihallinnollisesti. Luotettava viestintä ja kyberturvallisuus ovat entistä tärkeämpiä nykyisessä maailmantilanteessa.

Arvoisa puhemies! Ihmislähtöinen digitalisaatio tarjoaa keinoja vastata suuriin globaaleihin ilmiöihin, kuten ilmastokriisiin, talouden rakennemuutokseen, kaupungistumiseen

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

ja väestön vanhenemiseen. Siksi tarvitsemme vahvaa kansallista koordinaatiota, jotta pysymme optimoimaan digitalisaation hyödyt ja varmistamaan kyberturvallisuuden sekä Suomessa että Euroopassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kautto, vasemmiston eduskuntaryhmä.

16.16 Juho Kautto vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Digitalisaatio on pysäyttämätön maailmanlaajuinen megatrendi. Se tuo ratkaisuja moniin ongelmiin, mutta kuitenkin kaikki yhteiskunnalliset uudistukset, tuo se mukanaan myös haasteita. Valtioneuvoston selonteko digitaalisesta kompassista on valtavan laaja kokonaisuus, joten keskityn vain joihinkin huomioihin.

Monet digitalisaation myötä kehittyneet palvelut ovat vilpittömiä parannuksia ihmisten arkeen. Ihmisten ei pääosin enää tarvitse käyttää päiviään jonottamiseen eri virastoissa tai matkustaa toiselle puolelle kaupunkia yhden allekirjoituksen takia. Kehä kolmosen ulkopuolella asuvien ei välttämättä tarvitse matkustaa yhden palaverin takia Helsinkiin, vaan asia voidaan hoitaa etäyhteyksin. Kaukana asuvien sukulaistemme kuulumiset ovat ulottuvilla sosiaalisessa mediassa, ja perheen ja työn yhteensovittaminen on helpompaa etätyön avulla.

On kuitenkin heitä, joille sähköiset palvelut aiheuttavat päänvaivaa. Vanhuksille digitalisaatio voi olla kuormittavaa. Siksi digitalisaatiota tulee edistää reilulla siirtymällä jo olemassa olevien palveluiden rinnalle eikä niiden tilalle. Koneet ja sähköiset palvelut eivät koskaan voi korvata ihmisten välistä vuorovaikutusta. Meidän on ennen kaikkea pidettävä huolta, että digitaalisessa kehityksessä pysyvät kaikki mukana.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatio, robotisaatio, tekoäly ja massadatan käyttö muuttavat merkittävästi myös työelämää. Perinteinen teollisuustyö on vähentynyt ja tilalle on syntynyt joskus huonoillakin työehdoilla varustettua palvelualojen työtä sekä korkeaa osaamista vaativaa asiantuntijatyötä. Pätäkä- ja silpputöistä ei voi enää puhua epätavallisina työn muotoina.

Perusongelmana työn murroksessa onkin se, että yhteiskunnalliset rakenteet eivät ole pysyneet mukana teknologisen kehityksen vauhdissa eikä työvoima- ja sosiaalipolitiikka ole pysynyt mukana työn murroksessa. Tämä näkyy myös sosiaaliturvassa, jossa lähtökohdana on edelleen perinteinen kokoaikainen työsuhde. Siksi yhteiskunnan on pystyttävä vastaamaan digitalisaation mukanaan tuomien työn muutosten vaatimuksiin ja luomaan ihmisille turvaa ja osaamista muuttuvassa työelämässä.

Työntekijöiden on päästävä nauttimaan teknologian kehityksen mukanaan tuomasta lisäarvosta. Hyödyt eivät saa kasautua vain omistajille, vaan työn tuottavuuden parantumisen on tuotettava yleistä hyvää yhteiskunnalle ja johdettava myös työajan lyhentämiseen. Nytkin Suomessa tehdään vähemmän työtunteja kuin 1990-luvulla, vaikka bruttokansantuote on noista vuosista kaksinkertaistunut. Kasvu ei synny siitä, että työntekijät laitetaan raatamaan pitkää päivää, vaan korkeasta osaamisesta, teknologiasta ja koulutuksesta.

Myös digitalisaation myötä syntyneeseen alustatalouteen tulee kiinnittää huomiota. Nyt alustatalousduunarit vastaavat yrittäjän tapaan itse työnteon riskeistä ja kuluista, kuitenkin ilman yrittäjälle kuuluvaa korvausta yrityksen kasvusta. On hyvä, että alustatalousyhtiöt luovat matalan kynnyksen työpaikkoja, mutta niiden vastuu työnantajina tulee säätää tarkemmin ja työntekijöille on taattava riittävät oikeudet.

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

Teknologian kehittyessä myös luonnonvaroja voidaan käyttää entistä taloudellisemmin, eli entisenlainen tuotos voidaan saada aikaan vähemmillä resursseilla. Siksi on tärkeää, että myös ilmastonmuutoksen torjuminen ja vihreä siirtymä ovat voimakkaasti läsnä digitaalisessa kompassissa. Tästä hyötyvät niin luonto kuin me ihmisetkin.

Arvoisa puhemies! Digitaalista tasa-arvoa rakennetaan osaamista vahvistamalla, koulutuksellista tasa-arvoa lisäämällä ja tukemalla jatkuvaa oppimista. Digitaalinen yhteiskunta ei synny itsestään vaan vaatii kestäväen julkisen rahoituspohjan. Tietojärjestelmien sekä ihmislähtöisten digitaalisten palvelujen kehittäminen tulee ottaa riittävästi valtion rahoitus- ja kehittämisvastuulle. On tuettava avointen it-ekosysteemien luontia. Sekä julkisella että yksityisellä sektorilla on luotava ja noudatettava kansallisia ja kansainvälisiä tietoteknisiä standardeja ja suosittava avoimen lähdekoodin, avoimen datan ja avointen rajapintojen luontia ja käyttöä. Yksityisyydensuojan sekä oikeuden omistaa oma datansa tulee toteutua yhdenvertaisesti.

Ihmisille on taattava mahdollisuus saada julkisia palveluja ja tärkeitä yksityisiä palveluja niin fyysisessä kuin digitaalisessakin muodossa. Osallisuuden digitaalisessa yhteiskunnassa tulee kuulua kaikille. Digitalisaatio ei saa olla vain harvojen koulutettujen etuoikeus, vaan kehityksessä on pidettävä kaikki mukana.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Svenska riksdagsgruppen, ledamot Norrback, var vänlig.

16.21 Anders Norrback r (ryhmäpuheenvuoro): Kiitos, tack, arvoisa puhemies, ärade talman! Som det framkommer i redogörelsen om Finlands digitala kompass, har den digitala utvecklingen framskridit med stormsteg under det senaste årtiondet. Fördelarna med digital utveckling är många. Genom en väl genomförd digitalisering kan vi underlätta finländarnas vardag. Därför anser svenska riksdagsgruppen och SFP att digitaliseringen av tjänster och samhället ska utgå från människornas behov. Planeringen ska utgå från människan, inte från administrativa strukturer. Med digitalkompassen som vägledare har vi de rätta förutsättningarna att bli en föregångare inom digitaliseringen tills 2030.

Arvoisa puhemies! Selonteon mukaan digitalisaatio tarjoaa Suomelle niin haasteita kuin mahdollisuuksiakin. Ruotsalainen eduskuntaryhmä korostaa digitalisaation merkitystä koulutuksessa. Meille on tärkeää, että digiosaamista kehitetään yhdenvertaisin perustein, koska kansalaisten osaamisessa voi olla suuria eroja.

Suomen digiosaaminen on eurooppalaisittain suhteellisen korkealla tasolla: noin 79 prosenttia 16–74-vuotiaista suomalaisista hallitsee digitaaliset perustaidot. Haasteet ovat useimmiten kuitenkin juuri tämän ikäryhmän ulkopuolella. Siksi ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa nostaa esiin olevansa huolissaan digitaalisesta syrjäytymisestä. Digitalisaation leviäminen lisää käyttäjän vastuuta, joten lähtökohtana tulisi olla se, että kehitettävät järjestelmät ovat niin helposti ymmärrettävissä, että kaikilla on mahdollisuus oppia niiden käyttö. Lisäksi digitaalisten palveluiden saavutettavuuden kehittäminen on äärimmäisen tärkeää. Ihmisillä on keskenään erilaiset edellytykset, ja sen takia jatkossakin tulee aina olla olemassa vaihtoehtoja digitaalisille palveluille. Tärkeä osallisuuden rakentamista digitaalisessa yhteiskunnassa koskeva näkökulma on myös se, että palvelut ovat saatavilla molemmilla kansalliskielillä ja muilla kielillä kansalliskielistrategian periaatteiden mukaisesti, kuten myös valtioneuvoston selonteosta käy ilmi.

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

Ärade talman! Digitaliseringen sätter också förväntningar på den offentliga ekonomin. Många redan nuvarande digitala tjänster skulle kräva mer resurser än vad som finns tillgängligt för tillfället. Därför är det viktigt att vi ser till att finansieringen är på plats för att säkra en lyckad utveckling av digitaliseringen. Med en ökad digitalisering ökar också kravet på cybersäkerhet, ett tema som är mycket aktuellt med tanke på Rysslands brutala krig i Ukraina. Förmågan att utveckla och skydda kritisk infrastruktur spelar en nyckelroll i digitaliseringsutvecklingen.

Arvoisa puhemies! Haasteista huolimatta digikehitys tarjoaa myös monia mahdollisuuksia. Ruotsalainen eduskuntaryhmä katsoo, että hyvin toteutettu digitalisaatio tukee Suomen yhteiskuntakehitystä, mutta digitaaliset ratkaisut eivät saa koskaan poistaa palveluiden inhimillistä aspektia — varsinkaan julkisella sektorilla. Digitaaliset palvelut ja etätyö myös laajentavat työssäkäyntialueita. Jotta kaikilla ihmisillä olisi tähän yhtäläiset mahdollisuudet, koko maan it-infrastruktuuri on turvattava.

Digitalisaatio tarjoaa myös uusia tapoja vihreän siirtymän tehostamiseksi. Näiden teknologioiden hyödyntäminen vihreän siirtymän edistämisessä edellyttää osaamista, tutkimusta ja ratkaisuja, joilla voidaan vähentää digitalisaation myötä kasvavaa energiankulutusta. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä Suomella on tähän tarvittavaa osaamista ja näin ollen erinomaiset edellytykset tulla digitalisaation eurooppalaiseksi edelläkävijäksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Östman, kristillinen... kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä.

16.26 Peter Östman kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mietin tuossa, pitäisikö meidän vaihtaa nimeä, koska se on niin vaikeasti lausuttava. Voisiko se nyt sitten olla vaikka maaseutupuolue, niin se olisi paljon helpommin lausuttava.

Digitalisaation kanssa tulemme painimaan seuraavat vuosikymmenet. On tärkeää päivittää niitä menettelytapoja, joilla digitalisaatiota johdetaan ja ohjataan. Tämä koskee julkisen hallinnon kaikkia tasoja sekä kattavasti koko yhteiskuntaa. Kuka digitalisaatiosta vastaa, ja miten seuraava hallitus tulee varmistamaan, että johtamisen sirpaleisuudesta päästään eroon? Hallituksen perustama digiministerityöryhmä ja digitoimisto ovat askel oikeaan suuntaan.

Selonteko on tärkeä keskustelunavaus. Nostan silti esiin muutamia digitalisaatioon liittyviä haasteita.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatio ei tule ilman riskejä. Viime perjantaina uutisoitiin, että venäläiset hakkerit ovat varastaneet kymmenen miljoonan ihmisen terveystiedot Australiassa, mukana maan pääministerin terveysdata. Mikään tietojärjestelmä ei ole aukoton, oli se sitten paperilla tai globaalin suuryrityksen pilvipalvelussa.

Digiyhteiskunnassa pärjääminen huolettaa monia. Sosiaalisen median ja älylaitteiden keskellä kasvaneet lapset voivat yhä huonommin. Digisyrjäytyminen koskettaa jopa miljoonaa suomalaista, ja heitä on kaiken ikäisiä. KD-eduskuntaryhmä painottaa, että palvelujen tulee olla saavutettavia ja ymmärrettäviä myös niille, joille digipalveluiden käyttö on vaikeaa.

Hyvinvointialueiden pitäisi aloittaa toimintansa kuuden viikon päästä. Odotamme jännityksellä, miten satojen eri tietojärjestelmien yhteensovittaminen on alueilla onnistunut.

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

Esimerkiksi Apottiin on käytetty rahaa kohta jo miljardi. Hankintaa on pidetty epäonnistuneena. Kun elinkelvottomia hyvinvointialueita aletaan lähivuosina yhdistelemään, on edessä uudet tietojärjestelmäintegraatiot. Tähänkin pitää valmistautua jo nyt.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatio ei aina tee autuaaksi. Miksi Ukrainassa ei tullut viime keväänä kylmä, vaikka Venäjä teki kaikkensa lamauttaakseen maan energiajärjestelmät kyberhyökkäyksillä? Tietojeni mukaan Ukrainan kaupunkien kaasuverkot oli siirretty jo Krimin valtauksen jälkeen analogisiin ohjausjärjestelmiin. Järjestelmissä ei ollut mitään, mihin tehdä kyberhyökkäys.

Jos digitaalinen infrastruktuurimme on samassa kunnossa kuin Helsingin putkiverkosto, olemme vaarassa. En viittaa nyt vain kyberhyökkäyksien riskeihin. Myös inhimillisiä virheitä ja luonnonmullistuksia tapahtuu. Järjestelmät vanhenevat. Suomen Pankki on aiheellisesti muistuttanut siitä, miten tärkeä varamaksuväline käteinen on. Kriittisen inframme kriisinsietokyvyn vahvistaminen on seuraavan hallituksen ja kuntien tärkeimpiä tehtäviä.

Digitalisaation tuomat hyödyt eivät jakaudu tasaisesti. Laajakaistaverkkojen maantieteellisessä kattavuudessa Suomi on eurooppalaisessa vertailussa häntäpäässä.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatioon liittyy suuria lupauksia vihreästä siirtymästä ja talouskasvusta. Haluan muistuttaa muutamasta ehdosta.

Kehityksen kärjessä pysyminen edellyttää osaavaa työvoimaa. Työvoimapula on jo nyt merkittävin suomalaisten yritysten kasvun pullonkaula. Vaikka alkanut taantuma voi tilapäisesti muuttaa tilannetta, väestörakenteemme tarkoittaa, että emme voi olla kehityksen kärjessä kaikessa joka alalla. Ei riitä tekijät — on pakko tehdä strategisia valintoja.

Koulutusjärjestelmä täytyy pitää laadukkaana ja kehittää sen joustavuutta. Viittaen muun muassa oppisopimuskoulutukseen.

Digitaalisten palveluiden ja tuotteiden kehittämisessä tarvitaan huippuosaajia, kilpailu heistä on globaalia. Hallitus aikoi exit-verolla tehdä juuri näiden huippuosaajien houkuttelemisen Suomeen vaikeammaksi. [Puhemies koputtaa] Aikooko hallitus tuoda tämän esityksen eduskunnalle vai ei?

Lopuksi, arvoisa puhemies: Digitalisaatio on keskeinen ja läpileikkaava ilmiö, ja selonteko ansaitsee huolellisen valiokuntakäsittelyn. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt on ryhmäpuheenvuorot käyty ja mennään keskusteluun. — Edustaja Virta poissa. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

16.32 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Osaaminen kattaa myös digitaalisen sivistyksen, sen, mitä pitää tietää ja miten toimia ja osallistua, jotta pärjää tässä teknologian läpäisemässä yhteiskunnassa. Koko koulutusjärjestelmämme tulee huomioida tämä kehitys, jotta jokainen osaa toimia lapsesta asti aivan ikäihmiseen asti. Kysynkin ministeriltä: miten voisimme edistää erityisesti ikäihmisten digitaitoja eri puolilla Suomea?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

16.33 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Me suomalaiset ajattelemme usein, ettei yhteiskuntamme ole enää digitalisaation tai teknologisen kehityksen aallonharjalla. Vaikka haasteita on, on todettava, että ettemme me nyt ihan huonojakaan ole. Monesti pidämme

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

Viroa mallimaana, ja kyllä, paljon on opittavaa eteläiseltä naapuriltamme, mutta verrattuna Keski- ja Etelä-Eurooppaan ei meidän pidä häpeillä yhtään. Esimerkiksi palvelumme ovat sähköistyneet, ja sähköistymme koko ajan lisää. Siihen liittyy kuitenkin merkittäviä haasteita.

Pitkien välimatkojen Suomi asettaa haasteita tietoliikenneyhteyksille, jotka ovat kaiken perusta. Ilman luotettavia ja nopeita yhteyksiä ei ole digitalisaatiota. Ei liene väärin tässä kohtaa myöntää, ettei Suomessa ole onnistuttu kiinteiden, nopeiden ja luotettavien laajakaistayhteyksien rakentamisessa. Suomessa on satsattu valokuituyhteyksiin aivan liian vähän. Nämä yhteydet olisi pitänyt jo aikaisessa vaiheessa ymmärtää nähdä samanlaisena tulevaisuuden infrana kuin sähköverkot aikanaan. Esimerkiksi Saksa varasi valtiollisen laajakaistaohjelman nojalla vuosina 16—19 yli 4 miljardia euroa kuntien laajakaistahankkeiden rahoittamiseen ja myöhemmällä kaudella vielä 10—12 miljardia euroa valokuidun rakentamiseen. Toisaalta täällä koto-Suomessa olemme saaneet kyllä nauttia edullisista ja varsin nopeista mobiiliyhteyksistä ja käytämmekin mobiilidataa merkittävästi paljon muita eurooppalaisia enemmän. Mobiiliyhteydet eivät kuitenkaan riitä, kun puhutaan tulevaisuuden digipalveluista, älyteknologiasta ja niiden vaatimista yhteyksistä.

Toinen huomionarvoinen seikka on jatkuvat epäonnistumiset erilaisten järjestelmien suhteen. Poliisin sähköisen aserekisterin piti olla käytössä jo pitkän aikaa sitten. Apotista lienee turha lausua sanaakaan. Olemassa olevat järjestelmät eivät keskustele keskenään, ja osa on hyvin kömpelöitä käyttää. Kulut veronmaksajille huitelevat pilvissä.

Arvoisa puhemies! Meidän pitää uskaltaa katsoa pitkälle ja nähdä digitalisaation luomat mahdollisuudet. Julkiset palvelut sosiaali- ja terveyspalveluista koulutukseen, työelämä, yrittäjätoiminta muutenkin, nämä kaikki ovat jatkuvassa murroksessa digitalisaation edetessä ja teknologian kehittyessä. Siten voimme vastata myös työikäisten suomalaisten vähenemiseen ilman, että haalimme epätoivoisesti ja kovin kestävämmällä tavoin kymmeniä, ellei satojatuhansia ihmisiä tänne muualta maailmalta. Tiedetään varsin hyvin, ettei yhdenkään länsimaan työvoimapula ole sillä keinolla ylipäänsä ratkennut.

Jatkuvasti on pidettävä mielessä haasteet, ratkottava ongelmia ja varauduttava uuhkiin. Tietoturva, kyberhyökkäykset ja muut haavoittuvuudet on otettava huomioon niiden vaatimalla vakavuudella. Eikä inhimillisiä ulottuvuuksiakaan pidä unohtaa. Ikäihminen kaipaakin kosketusta ja kanssaihmisen seuraa, eikä pieniä lapsia voi vain istuttaa älylaitteiden eteen oppimaan ilman aikuisen tukea. Yksi digikompassin arvoista on ihmiskeskeisyys, joka on erityisen tärkeää pitää mielessä, kun maailma ympärillämme muuttuu.

Minä uskon siihen, että erilaisin teknologioin voimme tuoda ihmiset entistä lähemmäs toisiaan, ennaltaehkäistä monia sairauksia ja niiden puhkeamista, mahdollistaa asuminen ja työnteko missäpäin Suomea tahansa, lisätä työn tuottavuutta ja luoda uusia työpaikkoja Suomeen sekä menestystarinoita maailmalle asti vietäviksi.

Hyvä puhemies! Murroksessa ovat kaikki alat ja niin myös kaikki julkiset palvelut. Digitalisaatiota ei pidä pelätä, vaan se on valjastettava käyttöön ja hyödynnettävä sen tuomat mahdollisuudet rohkeasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

16.37 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Digitaalinen muutos ympärillämme on nopeaa. Kaikki eivät ole pysyneet mukana. Arviolta pari miljoonaa suomalaista tarvitsee

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

digineuvontaa. Neljännesmiljoona yli 65-vuotiaista ei ole koskaan käyttänyt internetiä. Digitaidoton on vaarassa syrjäytyä.

Selonteossa sanotaan: ”Muuttuva ja digitalisoituva maailma edellyttää myös digitaalisten lukutaitojen tarkempaa määrittelyä ottaen huomioon myös kansallisen resilienssin vahvistamisen. Laaja-alaisen digitalisaation myötä kaikkien ikäryhmien medialukutaidon merkitys kasvaa edelleen. Ajankohtaisia teemoja ovat esimerkiksi lähteiden arviointi, erilaisten tarkoituksien ja mis- ja disinformaation tunnistaminen sekä turvallinen toiminta verkossa.”

Emme saa kuitenkaan unohtaa yleissivistystä ja lukutaitoa. Äidinkieli ja hyvä lukutaito ovat ajattelun ja oppimisen perusta. Lukutaito on välttämätöntä itsensä kehittämiselle ja yhteiskunnalliselle osallistumiselle. Ilman monipuolista lukutaitoa voi jäädä kokonaan yhteiskunnan ulkopuolelle. Yhä suurempi joukko peruskoulun päättävistä ei ole saavuttanut sellaista luku- ja kirjoitustaitoa, jolla pärjäisi jatko-opinnoissa tai ylipäättään elämässä. Tämä on huolestuttava tieto. Google ei korvaa yleissivistystä ja omaa ajattelua, ja mielipidetiedusteluille ei voi ulkoistaa omaa pohdintaa.

Arvoisa puhemies! Yhteenvetona sanon: Digitaalista lukutaitoa ja medialukutaitoa ei voi olla, jos lukutaito on puutteellinen. Siksi on tärkeää, että pidämme hyvästä opetuksesta, yleissivistyksestä ja lukutaidosta huolta, muuten digitaalisella ympäristöllä ei ole sitä merkitystä ja mahdollistavaa vaikutusta, mikä sillä voisi olla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo poissa, edustaja Kettunen poissa, edustaja Kiviranta poissa, edustaja Mäkinen poissa, edustaja Talvitie poissa. — Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

16.40 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Tässä on kuultu hyviä puheenvuoroja. Haluaisin ehkä palata vielä tuohon omaan puheenvuorooni ja digistrategiaan tai digivisioon: Näen, että keitä täällä seuraavassa hallituksessa istuukin, tämän pitää kyllä ehdottomasti löytyä hallitusohjelmasta, sillä se on tulevaisuuden kannalta niin merkittävä asia. Olisinkin ministeriltä kysynyt: onko tästä jo puhuttu, ja miltä asia näyttää? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

16.41 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Digitaalinen murros on myös suomalaisille yrityksille suuri mahdollisuus, mutta digitalisaation hyödyntäminen vaatii osaamista ja osaajia. Suomen on todella reagoitava muutokseen niin, että koulutamme tarpeeksi digiosaajia. Kotimaan lisäksi osaajia on pyrittävä löytämään myös ulkomailta. Tämä voi tapahtua esimerkiksi opiskelijoiden houkuttelemisen tai työperäisen maahanmuuton helpottamisen kautta.

Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntämiseksi Suomen on panostettava entistä enemmän myös tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan. Valtion panostusta tutkimustoiminnan tukemiseen on jo nyt päätetty nostaa. Myös pysyvä tutkimus- ja tuotekehityksen verokannustin on kuitenkin mielestäni vietävä maaliin. Emmehän halua tippua digiosaamisen ja digiyritysten kärkimaiden joukosta pois.

Puhemies! Suomalaisen yhteiskunnan lähtökohdat digimurroksen keskellä ovat yhtäältä hyvät — meillä löytyy teknologista osaamista, ja olemme luottamusyhteiskunta, jossa julkinen, yksityinen ja kolmas sektori tekevät yhteistyötä — mutta kuten todettua, haastei-

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

takin on: digisyrjäytyminen, osaamisen moniulotteisuus, ict-investointien hajanaisuus ja osaajapula haastavat digiyhteiskuntaa. Itse näen todella ratkaisuna lisäpanostukset osaamiseen, tutkimukseen, kehittämiseen, innovaatiotoimintaan ja myös sektorirajat ylittävän yhteistyön voimistamiseen.

Puhemies! Kuitenkin digitaalisuus on nähtävä renkinä, ei isäntänä. Kysyisinkin arvoisilta ministereiltä: miten me huolehdimme, että osallistuminen digitalisoituvaan yhteiskuntaan kuuluu kaikille?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

16.43 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Eri yhteyksissä ja keskusteluissa on noussut esiin tällä kaudella digi- ja viestintäministerin salkku. Liikennepolitiikka on murroksessa, ja työtä riittää myös sillä saralla. Seuraavan hallituksen tulisi harkita tätä mahdollisuutta, sillä tietopolitiikka tarvitsee oman vastuuministerin, mahdollisesti jopa oman ministeriön. Eduskuntaan toki tulisi tällöin muodostaa tietopolitiikkaan keskittyvä tietosiainvaliokunta, joka tukisi muiden valiokuntien työtä ja kokoaisi hajanaista tietopoliittista näkemystä lainsäädäntötyössä. Kysyisinkin ministereiltä: mitä tästä ajatuksesta olette mieltä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

16.44 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Digitalisaatio on eräs tärkeimpiä keinoja vihreän siirtymän edistämiseksi sekä ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Useiden digitaalisten ratkaisujen ja tekoälyn hyödyntämisen myötä voimme tehostaa tuotantoketjuja sekä vähentää energiankulutusta ja päästöjä. Samalla digitalisaatio ja datatalous luovat yrityksillemme uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja edistävät uudenlaista arvонуontia. Meillä on paljon digitalouteen ja puhtaisiin teknologioihin liittyvää osaamista, ja niitä hyödyntämällä Suomella on erinomaiset mahdollisuudet menestyä kansainvälisessä kilpailussa. Meidän tuleekin arvojemme mukaisesti pyrkiä edistämään digitalisaation avulla kestävästä kehitystä.

Haluaisin kysyä teiltä paikalla olevilta ministereiltä: miten parhaalla mahdollisella tavalla edistämme tätä digitalisaation ja datatalouden hyödyntämistä vihreän siirtymän edistämiseksi ja sitä kautta tuemme Suomen kasvua?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

16.45 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa puhemies! Suomen tulee olla koulutuksen ja digitalisaation kärkimaa, kuten edustaja Kivisaari on täällä hienosti todennut. Tällainen digitaalinen osaaminen tukee yritysten innovaatioita, kilpailukykyä ja kansalaisten hyvinvointia. Koulutuksen ja tutkimuksen seurauksena syntyy yhteiskuntaamme tarvittavaa asiantuntijuutta. Meillä tulee olla tavoitteena, että Suomi on maailman tunnetuimpia ja houkuttelevimpia teknologian alan koulutuksen keskuksia, ja olisi tärkeää, että meillä olisi tällaisia osaamiskeskittymiä, joissa voisi saada valmiuksia kansainvälisyyteen, sillä yritysten tulee digitalisoitua ja kansainvälistyä, jotta ne pärjäävät suurilla markkinoilla.

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

93 prosenttia suomalaisista yrityksistä on alle kymmenen hengen mikroyrityksiä — siellä on tarvetta digitalisaatioon ja kansainvälistymiseen. Oulun yliopiston Kerttu Saalasti Instituutin valtakunnallisena tehtävänä on mikroyrityksiin liittyvä tutkimus ja kouluttaminen. Tässä digiosaaminen ja kansainvälistymisen koulutus ovat varmasti tärkeä osa.

Kysynkin teiltä, ministerit: miten voisimme laajentaa tällaista digitalisaatiokoulutusta eri puolille Suomea?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kautto, olkaa hyvä.

16.46 Juho Kautto vas: Arvoisa puhemies! Vanhusasiavaltuutettu Päivi Topo on ilmaissut huolensa ikääntyvien vaikeuksista käyttää digitaalisia palveluita ja laitteita. Hän on puhunut jopa digitaalisesta syrjäytymisestä. Hän on esittänyt, että kuntien tulisi koordinoida ja tukea digitaalisten laitteiden ja palveluiden käytössä ja että meidän tulisi rakentaa kansallisia asiointikanavia, missä voisi ilmoittaa, jos toivoo asiointia perinteisin keinoin, sekä sitä, että toisen puolesta pitäisi voida asioida riippumatta siitä, onko toisella käytössään digitaalisia tunnistautumisen välineitä. Mielestäni hyvinkin kannatettavia ajatuksia, joita tulisi edistää. On muistettava, ettei ongelma koske vain tämän päivän iäkkäitä vaan myös tulevaisuudessa meitä keski-ikäisiä, sillä digitalisaation vauhti tulee vain kiihtymään ja siinä eivät kaikki meinaa pysyä matkassa. Kysyisin ministereiltä: onko näitä vanhusasiavaltuutetun huolia otettu huomioon, ja miten näihin tulevaisuudenhaasteisiin vastataan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

16.48 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Digikompassi on tosiaan vuoteen 2030 ulottuva kansallinen strateginen etenemissuunnitelma, joka luo kokonaiskuvan Suomen digitalisaatiokehityksestä ja ohjaa tätä kansallisen kehitystyön suuntaa. Kompassi vahvistaa yhteistä ymmärrystä digitalisaation ja datatalouden hyödyistä ja käsitteistä ja suunnasta, ja kompassi sisältää nimenomaan kansallisen vision sekä ne arvot, joiden pohjalle tätä tulevaa digitalisaatiokehitystä ohjaamme. Suomen tulee olla digitalisaation ja digitalouden edelläkävijämaa. Nyt käsillä oleva digikompassi on laajuudeltaan ja läpileikkaavuudeltaan Euroopan ensimmäinen EU-komission mallin mukainen kansallinen strategia. Digitalisaation ja datatalouden murros todella muuttaa maailmaa, ja näin myös meillä Suomessa. Tässä salissa on käyty äärettömän hyvää keskustelua siitä, mitä kaikkea se todellisuudessa voi tarkoittaakaan.

Laadukkaat, nopeat ja toimintavarmat viestintäverkot ja niiden kautta saumattomasti liikkuva digitaalinen tieto eli data muodostavat perustan käsillä olevan teknologisen murroksen palveluille ja innovaatioille. Kuten on todettu, muutos näkyy ennen kaikkea uudenaikaisina palveluina, työskentely- ja toimintamalleina, teknologioina ja myös osaamisvaatimusten muuttumisena ja lisääntymisenä eri yhteiskunnan sektoreilla.

Digivihreä siirtymä edellyttää siis kokonaisvaltaista muutosta, johon liittyy Suomen kannalta ennen kaikkea suuria mahdollisuuksia. Meillä on erittäin hyvät lähtökohdat menestyä vahvan teknologisen osaamisen monilla eri ydinalueilla.

Oikeastaan nostan kaksi asiaa esille tässä omassa puheenvuorossani:

Digitalisaation kehitys koskettaa todella jokaista meistä ja on asia, joka tulee hyvin lähelle ihmisten arjen perusasioita, ja pidän hyvin tärkeänä, että kaikki todella pysyvät yhteiskunnan kehityksessä mukana ja että tätä digitaalista köyhyyttä ei pääsisi syntymään.

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

Siitä on puhuttu tänään todella paljon, ja edustaja Werning on käyttänyt hyviä puheenvuoroja asian tiimoilta.

Toiseksi kiinnitän huomiota siihen, että meillä on vielä liian vähän tuottavuutta lisääviä ict-investointeja. Me tarvitsemme lisää osaajia, jotta voimme täysmääräisesti hyödyntää nämä digitalisaation tuomat mahdollisuudet, ja meillä on vielä aika paljon työtä tehtävänä myös tämmöisen yleisen toimintakulttuurin ja ajattelumallinkin muutoksen aikaansaamisessa ja viemisessä eteenpäin. Mutta jo se peruslähdekohta, että laadukkaat, nopeat ja toimintavarmat viestintäverkot ovat olemassa ja kunnossa, on meillä asia, joka täytyy pystyä varmistamaan. Kysyisinkin ministereiltä: millaista tavoiteasettelua tämän kokonaisuuden osalta on hahmotettavissa tuleville vuosille ja ensi kaudelle? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

16.51 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Ensin kiitän edustaja Kauton ryhmäpuheenvuoroa, joka nosti esille sen, mikä meidän pitää koko ajan pitää terävänä mielessä: Digitaalisuus on hyvä ja se tuo yrityksille ja jossain määrin ehdottomasti myös työntekijöille osaamisen kautta hyvää työmarkkina-asemaa, mutta meillä tässä vaiheessa pitäisi pystyä tarkkarajaisesti määrittelemään, mitä alustataloudessa on yrittäjyys, mikä on työsuhte. Digitaalisuus leikkaantuu joka puolelle, ja meidän pitää osata huomioida sen haasteet niin, että työelämässä asiat olisivat sillä tolalla kuin niiden tulee ollakin.

Toiseksi edustaja Pauli Kiuru toi tärkeän huomion, johonka itse havahduin, kun työhuoneessa kuuntelin tätä keskustelua: lukemisen osaamisen. Mielestäni Kiuru otti hyvin esille, että jos ei ole lukemisen osaamista, ei ole kyllä digitaalisen lukemisen osaamiseen mitään mahdollisuuksia. Ja itse lukihäiriöisenä voin sanoa, että erityisesti kun me digitalisoidaan erilaisia kaavakkeita ja muita, niin meillä pitäisi olla selkolukemisen opas niille, jotka tekevät näitä kaavakkeita. Olen tämän aiemminkin sanonut, että välillä tuntuu, ettei meinaa selvitä hotellihuoneeseen kirjautumisesta, saatikka sitten, kun olet tuolla sähköisessä maailmassa — koetat ladata itsellesi eri sovelluksia, jonkinnäköisen apin, ja hermo menee ennen kuin koskaan olet siellä perillä — joten se on tärkeä huomio.

Puolesta-asioiminen: Toki sitä jo tälläkin hetkellä on mahdollista tehdä, verottajalla on hyvät palvelut, mutta tässäkin yhteydessä pitää rinnalla kuljettaa se, mikä on puolesta-asioimisen rajapinta. Me emme voi vain todeta, että on puolesta-asiointia. Kyllä se juridiikka, mihinkä puolesta-asioiminen voi johtaa, tarvitsee paperisia valtakirjoja sellaiselta henkilöltä, joka ei pysty käyttämään digitaalisia palveluja, ettei hänen puolestaan aleta asioimaan pelkästään sen varaisesti, että hänellä on pankkitunnukset ja sitä kautta voi kirjautua. Pankkitunnuksia valitettavasti käytetään tälläkin hetkellä väärin, jopa lainanottoihin ja niin edelleen.

Arvoisat ministerit, tässä olivat minun murheeni, ja toivottavasti näitä otetaan jatkovalmisteluun. Eivät nämä kaikki teille edes kuulu, mutta tämä tarvitsee poikkihallinnollisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt totean, että tässä vaiheessa varattu aika alkaa taas kulua umpeen ja ministerit käyttävät yhteensä kymmenen minuuttia loppupuheenvuoroihin. Tässä on semmoinen neljä viisi minuuttia aikaa nyt lopuille pu-

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

heenvuoroille. Jos se riittää, per henkilö on noin minuutti, niin niitä voidaan käydä läpi. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

16.54 Pasi Kivisaari kesk: Puhemies! Koetetaan olla sanoissa ripeä.

Puhemies! Tämä digitaalinen murros, kuten totesin, on suomalaisille yrityksille kyllä suuri mahdollisuus. Työpaikoilla voidaan hyödyntää tehokkaasti digitalisaation tuomia mahdollisuuksia. Toimivat digitaaliset ratkaisut tukevat esimerkiksi myös etätöitä ja monipaikkaista työn tekemistä.

Valtio työnantajana voisi toimia esimerkkinä etätöiden mahdollistamisesta. Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntämiseksi työntekijöiden riittävä digiosaaminen on totta kai varmistettava ja sen kehittämiseen tarjottava mahdollisuuksia esimerkiksi täydennyskoulutuksen kautta.

Puhemies! Vielä eräs huomio, johon myös edustaja Kautto viittasi. Kehityksen kääntöpuolena on todella se, että osa ihmisistä uhkaa tippua kyydistä. Se, mikä on toisille helppoa, on toisille vaikeaa. Keskusta kyllä tukee palveluiden uudistamista, mutta kyllä ehdoton vaatuksemme on se, että sähköisten palveluiden rinnalla pysy kohtuullinen mahdollisuus myös kasvokkain asiointiin ja puhelinpalveluun — siis puhelinpalveluun, josta myös vastataan välittömästi eikä monen tunnin odottelun jälkeen, jonka ajan soi sama odo-tusmusiikki.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

16.56 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä digitalisaation eteneminen on tietysti vääjäämätön asia. Maailma on tällainen tänä päivänä, ja digitalisaatiota käytetään lähes kaikissa asioissa, mitä me tiedämme. — Saunassa käynti taitaa olla sen sijaan vielä aika paljon normaalia perinteistä toimintaa.

Korostaisin tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, sitä, että jotta tämä digitalisaatio olisi kaikkien ihmisten ulottuvilla, niin olen tästä asiasta puhunut sen 58 kertaa tässä salissa: valokuituverkon saaminen koko maahan. Kun digitaalisia palveluita tarjotaan, niin käytännössä se on niin, että taajamissa, esimerkiksi Helsingissä, missä olemme, on hyvät langattomatkin verkot, suorastaan kiitettävän hyvät, mutta harva-asutusalueella ei ole. Esimerkiksi Ilomantsin kunnan taajamassa toimii, mutta ulkopuolelle kun mennään, niin ei mitenkään toimi. Mutta me rakensimme kunnan ja hyvien yhteistyökumppaneiden kustannuksella erinomaisen valokuituverkon koko kuntaan, ja meillä on yhtä hyvät digitaalipalvelut koko kunnassa kuin esimerkiksi tässä kaupungissa on.

Korostan tällä puheenvuorollani sitä, että olkoon siellä alueella digitaaliverkko kunnossa tai ei, niin valtiovalta ei saa vetäytyä vastuusta ja jättää niitä ihmisiä oman onnensa nojaan. Palvelut pitää olla joka puolella, ja sitten kun koko maa on vaikka rakennerahojen avustuksella pistetty kuntoon, sen jälkeen saamme olla onnellisia siitä, että koko maa toimii. Olkoon Ruotsi tässä meille esimerkkinä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kankaanniemi.

16.57 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Kaksi asiaa, mitkä minua vielä hämmästyttävät menneisyydestä:

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

Se, että tästä valokuituverkosta, josta edustaja Hoskonenkin puhui, säädetty laki noin 15 vuotta sitten epäonnistui, ja ainakaan meillä Keski-Suomessa verkkoa ei ole kunnolla saatu tehtyä ja on tullut valtavan kalliiksi. Ehkä olisi pitänyt menetellä niin kuin Ruotsissa silloin meneteltiin: valtio siellä rakensi sen.

Toinen asia on se, että esitin myös noin 15 vuotta sitten ja sen jälkeenkin jonkun kerran, että valtioneuvoston jäseneksi nimitettäisiin tietoyhteiskuntaministeri, joka vastaisi keskitetysti riittävän arvovaltaisesti tietoyhteiskunnan rakentamisesta poikkihallinnollisesti. Silloin esitin, että silloinen edustaja Jyrki Kasvi, edesmennyt edustaja Kasvi, olisi nimitetty tähän ministerin tehtävään. Olin varapuheenjohtajana tietoyhteiskuntaryhmässä, jota edustaja Kasvi veti, ja silloin teimme ihan hyvää työtä, mutta valitettavasti tilanne on mennyt siihen, mikä on, ja tänä päivänä olemme näissä ongelmissa, mitkä tähän ovat matkan varrella syntyneet, ja toivon, että ne nyt ratkaistaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen.

16.59 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämän digikompassin sivistykselliset tavoitteet ovat hyvin kannatettavia. Suomi on digitaalisesti sivistynyt maa, jossa jokaisella on valmiudet tässä maailmassa toimimiseen ja keskinäinen kunnioitus ja luottamus ovat korkealla tasolla. Eli on kysymys myös sydämensivistyksestä: Meidän tulee opetella käyttäytymään ja puhumaan toisillemme kunnioittavasti myös digitaalisessa maailmassa. Verkossa tulee oppia käyttäytymään aivan samalla tavoin kuin kasvokkain.

Toinen ajatus, mikä on ollut mielessä tässä keskustelun aikana, on se, että meidän täytyy ensin oppia nämä aivan perustaidot — laskeminen, lukeminen ja kirjoittaminen — jotta voidaan oppia nämä digiperustaidot, jotta voimme erottaa väärän tiedon tutkitusta tiedosta ja mielipiteen tutkimustuloksesta, ja myöskin oppia olemaan oikealla tavalla kriittisiä tässä digitaalisessa maailmassa. Tällaisia taitoja tulee oppia aivan lapsesta asti, mutta niitä tarvitaan myös ihan ikäihmisenä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.00 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tänään meillä on myöhemmin täällä keskustelussa myöskin yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus, ja myös yhdenvertaisuusvaltuutettu ottaa kantaa digitalisaatioon.

Eli digitalisaation avulla pystytään merkittävästi edistämään yhdenvertaisuutta esimerkiksi tuottamalla palveluita, jotka ovat saatavilla asuinpaikasta, toimintarajoitteista tai kielestä riippumatta. Mutta digipalvelut voivat huonosti suunniteltuina myös estää ainakin joidenkin palveluihin pääsyn, esimerkiksi osalta ikääntyneistä ja vammaisista henkilöistä. Sosiaali- ja terveystieteiden digitalisaation lisääntyessä riski palveluista syrjäytymiseen on erityisen suuri jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevilla ihmisillä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu tähdentää, että digitaalisten palvelujen tulee olla yhdenvertaisesti kaikkien ulottuvilla ja hyödynnettävissä. Digipalveluja suunniteltaessa tulee ottaa huomioon ihmisten erilaisuus.

Palveluja tulee voida käyttää, vaikka olisi esimerkiksi kuulo- tai näkövamma, luki- tai oppimisvaikeus, muistihäiriö tai vaikkapa heikko suomen kielen taito. Digitaaliset palvelut ja sovellukset tulee johdonmukaisesti suunnitella helppokäyttöisiksi ja niiden saavutettavuus varmistaa.

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

Ja vielä, arvoisa puhemies, lopuksi: Viranomais- ja välttämättömyyspalveluita ja esimerkiksi pankkipalveluita digitalisoitaessa on varmistettava palvelujen monikanavaisuus. Meidän on kaikkien hyvä muistaa, että saavutettavat palvelut ovat joillekin välttämättömiä, mutta samalla ne hyödyttävät kaikkia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt vielä edustaja Hoskonen, ja sen jälkeen ministereiden vastaukset.

17.02 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi omalta osaltani tässä asiassa se, että kysymyshän ei ole suinkaan vain siitä, että näille ihmisille, jotka asuvat harvaan asutulla alueella maaseudulla pitkien välimatkojen takana, se olisi tasa-arvoasia, että he saavat sen yhteyden. He voivat ihan yhtä hyvin katsoa siellä hyvälaatuista televisiokuvaakin, jos puhelin ei toimi — niin kuin yleensä siellä ei toimi. Siellä ovat nämä muutkin verkot niin huonot. Siis GSM-puhelimella siellä todennäköisesti ei pääse verkkoon, mutta kun on valokuituverkko, sillä pystyy tekemään puhelinasiatkin ja pankkiasiat hoitamaan ja vaikka mitä, olemaan puhelinyhteydessä, vaikka kuvayhteydessä, vaikka Yhdysvalloissa asuviin omiin lapsiin. Toimii kaikki erittäin hyvin.

Mutta se tässä on huolestuttavaa, että nämä ihmiset, vanhemmat ihmiset varsinkin, eivät ole mitään diginatiiveja, eivät varmasti ole. Heidän palvelujenhankintamahdollisuutensa olennaisesti supistuu. Ja uuteen terveydenhuollon aikaan kun astumme 1.1., kohtapuoliin, niin siellä kunnissa pitää varmistaa, valtion pitää antaa semmoiset rahat kuntien käyttöön, että ne palvelut aidosti pelaavat. Sen odottaminen, että ihmiset pystyvät digitaalisilla palveluilla hankkimaan itselleen riittävät terveys- ja sosiaalipalvelut... Se ei ole totta. Kunnan vastuulla on tämä asia, tai sen hyvinvointialueen vastuulla tietenkin, mutta kunta on siinä varmasti omalta osaltaan hyvä yhteistyökumppani. Arvoisa ministeri, toivon, että tämän omassa työssänne huomioitte.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Paatero, viisi minuuttia. Korjaan, menköön Harakka ensin. — Ministeri Harakka, olkaa hyvä.

17.03 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Kiitos tästä keskustelusta. Ylisummaan tämä digikompassin saaminen eduskuntaan selontekona on hienoa, ja kiitän eduskuntaa siitä, että se antaa kansalliselle digitalisaatiostrategialle sen huomion ja painoarvon, jonka se ansaitsee.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan osalta digikompassi on yksi kuluvan hallituskauden kolmesta keskeisestä strategisesta kokonaisuudesta, jotka olemme saaneet maaliin — digikompassin osalta yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön kanssa, unohtamatta erittäin laajaa valmisteluun osallistunutta joukkoa, valmisteluun osallistuneita sidosryhmiä, siitä kiitos.

Digitalisaatio on koko yhteiskuntaa läpileikkaava kehitys, ja juuri se on menestysksemme avain niin julkisissa palveluissa kuin liike-elämässä. Näin ollen digitalisaatiota ja datataloutta ei voi ulkoistaa yhdelle taholle tai virastolle. Sama pätee kyberturvallisuuteen, joka on sekä julkisella että yksityisellä sektorilla jokaisen toimijan vastuulla. Tarvitaan siis tiivistä yhteistyötä ja koordinaatiota, yhteistä tilannekuvaa, resursseja, johtajuutta. Siksi eduskunnassa on käsittelyssä merkittävä laki, hallituksen esitys viranomaisten yhteistoi-

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

minnasta kybermurtotilanteessa. Kun keskustelen kansainvälisten kollegoiden kanssa, juuri tämä yhteistyö osoittautuu ainutlaatuiseksi voimavaraksemme.

Täällä salissa on kiinnitetty kiitettävästi huomiota yhdenvertaisuuteen sekä osallisuuteen. On selvää, että perinteisiä läsnäpalveluita tarvitaan digitaalisten palveluiden rinnalle. Digitaalisten palveluiden osalta sähköisen viestinnän palvelulaki, joka täällä eduskunnassa hyväksyttiin kaksi vuotta sitten, edellyttää esteettömyyttä, helppokäyttöisyyttä, ymmärrettävyyttä. Eikä tämä ole pelkkää juhlapuhetta, vaan tätä vaatimusta myös valvotaan ja sen puutteisiin puututaan.

Kysyttiin myös digitalisaation merkityksestä ilmastotyössä. On selvää, että ilmastovoitteita ei saavuteta ilman merkittävää ja laajaa datan hyödyntämistä. Suomella on tässä suuria mahdollisuuksia. Digikompassissa on aika merkittävä painotus tähän teemaan, mutta olemme liikenne- ja viestintäministeriössä lähestyneet asiaa myös toisesta päästä. Olemme tehneet tieto- ja viestintäteknologia-alan eli ict-alan ympäristö- ja ilmastostrategian ensimmäisten joukossa maailmassa. Tämä on herättänyt paljon kansainvälistä kiinnostusta ja siksi käännetty myös englanniksi. Ja tämä edelläkävijyys on meille tyypillistä, olemmehan saaneet digikompassin valmiiksi ensimmäisenä EU-maana.

Miksi pitää olla ensimmäinen? Pieni maa ei voi vaikuttaa Euroopan unionissa väellä ja voimalla, vaan meidän on käytettävä copy-paste-valtaa. Jokainen, joka ottaa mallia näistä Suomen ensimmäisinä tehdyistä ohjelmista, omaksuu samalla meidän arvomme ja tavoitteemme. Luomme samanmielisyyttä, ja tästä työmme digikompassin eteen on erinomainen esimerkki.

Euroopan unioni on tuonut merkittävää data-alan lainsäädäntöä, jonka merkitys laajenee maailmanlaajuiseksi, aivan kuten aikanaan tietoturva-asetus eli GDPR. Suomi nosti 2019 puheenjohtajakaudellaan esiin ihmiskeskeisen, osallistavan, avoimen ja yhteentoimivan datatalouden, ja nämä painotukset näkyvät nyt käsillä olevissa suurissa EU-säännöksissä.

Työn jatkuvuus on tärkeää, ja nyt valmisteilla oleva digikompassin toimintasuunnitelma vie tämän strategian konkretian tasolle. Tulevalla hallituskaudella on erittäin tärkeää, että digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon kehittämisen ministerityöryhmä saa jatkaa työtään, samoin ministerityöryhmän työtä tukeva digitoimisto, joka ylläpitää digi-, data- ja tietopolitiikan tilannekuvaa eli digisalkkua. Tälle työlle annetusta tuesta lämmin kiitos.

Arvoisa puhemies! Itse asiassa tämä ministerityöryhmä ja digitoimisto tarjoavat hyvän esimerkin siitä, millä tavalla päätöksenteon laatua voidaan parantaa ja tehostaa luomatta uusia seiniä ja siiloja. Digitoimisto on myös yhden luukun palvelu julkisen hallinnon ulkopuoliselle maailmalle, vaikkapa startup-yritykselle, jonka pitäisi selvittää, millaisia sääntöjä ja lupia olisi noudatettava omassa toiminnassa.

Arvoisa puhemies! Ilokseni voin todeta, että digikompassin lisäksi sekä digiministerityöryhmän että digitoimiston työ on herättänyt valtavan laajaa kiinnostusta kansainvälisesti. Edelläkävijöinä voimme muuttaa maailmaa. Olemme jälleen palanneet DESI-indeksin kärkimaaksi, eli olemme EU-maiden vertailussa digikyvykkyydessä ykkönen, ja kärjessä aiomme pysyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Paatero.

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

17.08 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvästä keskustelusta tässä samalla.

Niin kuin huomattiin tämän keskustelun aikana, sektori on varsin laaja. Kun puhutaan lasten oppimisesta ja toisaalta puhutaan sotateknologiasta ja puhutaan kvanttietokoneista ja puhutaan toisaalta ikäihmisten digitaalisten välineiden käytöstä, niin sektorit todella kattavat kaikki tämän digikompassin osat. Sen takia ehkä se ajatus, joka aina silloin tällöin myöskin näissä keskusteluissa nousi, että olisi joku paikka, josta ohjattaisiin tätä kaikkea ja kerrottaisiin valtiovallan puolelta, minkälaisia ohjelmistoja ja minkälaisia järjestelmiä, ei ole ehkä edes mahdollinen, mutta en näe sitä myöskään järkevänä. Enemmän on kyse siitä, että nämä meidän nyt vaikkapa hyvinvointialueilla aloittavat järjestelmät ovat yhteensovitettavissa niin, että tieto kulkee siellä välissä, mutta ei ole järkevää, että me luottaisimme yhteen malliin, joka sitten, jos menee jotain pieleen, jättää meidät mustaan aukkoon silta osin. Sen takia tämä näkemys siitä, ohjataanko tarkasti.

Se, missä meillä on tarkemmalle ohjaukselle tarvetta, on juuri kollegaministerin mainitsemat digisalkut, samalla tavalla meidän kyberosaminen. Eli kun me tiedetään kaikki ministeriöt, mitä missäkin ministeriössä tapahtuu, samalla tavalla on yritetty ja vahvistettu tätä näkemystä myöskin kuntatasolle ja hyvinvointialueille, jotta siellä olevat turvallisuuskäsitteet on riittävästi huomioitu, koska siellä tällä hetkellä niitä aukkoja aika paljon myöskin on.

Esimerkki, jota käytän: Norjassa 15 000 ihmisen kunta, jossa eräänä aamuna yksikään kone ei auennut, yhtään tietoa ei löytynyt. Tämä on meidän uhkakuva mahdollisesti, jos meidän kybersuojaukset eivät kuntatasolla ole järjestyksessä.

Erityisesti näihin kysymyksiin, mitkä liittyvät digiosaamiseen, selkokieliisyyteen, saavutettavuuteen, esteettömyyteen, ikäihmisiin, vammaisiin ihmisiin ja muihin, jotka eivät pysty käyttämään: Meillä on meneillään tällä hetkellä monia erilaisia keinoja. Meillä on ollut hankkeistettuna digituki, joka on ollut eri puolilla Suomea. Se on tällä hetkellä lainsäädännön mukaan välttämätöntä, velvoitettua järjestää eri puolilla Suomea. Tähän mennessä sitä on järjestetty niin, että siinä on ollut mukana kuntia, osittain vapaaehtoisuustyöntekijöitä järjestöistä, siellä on ollut seurakuntia, siellä on ollut kaikkia korttelikoteja, kerhotoimintaa ynnä muuta, mutta siis joillakin keinoilla se jokaisella alueella on järjestettävä, ja niin kuin täällä edustaja totesi, hyvin usein sen vastuun pääasiassa kantaa kunta, mutta laki velvoittaa DVV:n sen järjestämään.

Millä myöskin ikäihmisille erilaista apua ja tukea ja osaamista? Tällä samalla järjestelmällä, mutta on monissa paikoissa myöskin henkilökohtaisia tukihenkilöitä, jotka ilmoitautuvat vapaaehtoisiksi, on olemassa verkostoja, joissa on koottu ihmisiä, jotka haluavat auttaa toisia digitaalisissa opinnoissa siihen ensimmäiseen vaiheeseen, että esimerkiksi puhelimesta osaa käyttää muutakin kuin sitä soittotoimintoa, kun me aloitetaan yleensä näistä tasoista.

Selkokieliisyys on se, mitä toivotaan, ja sen lisäksi, kun meillä julkisten palveluiden osalta on oltava saavutettavia, se selkokieliisyys tarkoittaa, että sen näytön, joka siinä on, pitää toimia myös näkövammaisille. Elikkä ei onnistu ihan se semmoinen versio, missä esteettömyys on ainoastaan sitä, että näkevät pystyvät sitä käyttämään. Mutta selkokieliisyys on tarve myöskin kaikille muille, ja tämä oli hyvä sanonta, mitä edustaja Mäkisalo-Roppo-nen tässä toi: se auttaa myöskin kaikkia muita. Se ei ole keneltäkään pois, vaan se helpottaa muidenkin ihmisten elämää.

Punkt i protokollet PR 124/2022 rd

Tässä oli monia muita huomioita, ja yhden nostan tästä vielä esille, ja se oli nämä pk-yritykset, jotka on otettu erityisesti tähän meidän kompassiin myöskin mukaan. He ovat olleet hyvin kiinnostuneita, koska siellä myöskin tarvitaan osaamista lisää, digitaalisuuden hyödyntämistä lisää esimerkiksi siirtymisessä datatalouteen, ja toisaalta se puoli on se, missä tarvitaan lisää kyberosaamista.

Kävin itse tutustumassa ammattikorkeakouluopintoihin, joissa koulutetaan kyberosajia, ja heidän kohderyhmänään siinä kohtaa opintoja oli keskittyä ja auttaa pk-sektoria alueellisesti niin, että sitä ymmärrystä lisätään, niitä ohjelmistoja ja sitä, mitä kaikkea tarkoittaa kyberosaaminen pk-sektorilla. Tälle työlle tarvitaan myöskin jatkoa.

Kiitoksia hyvästä keskustelusta.

Riksdagen avslutade debatten.

Ärendet remitterades till kommunikationsutskottet, som förvaltningsutskottet, kulturutskottet och ekonomiutskottet ska lämna utlåtande till.